

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/1. Vse pošiljave je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠI

Glasilo Udruženja Jugosl. Učiteljstva - Poverjeništvo Ljubljana

Licealna knjižnica
1058 Ljubljana, Strossmayerjeva ulica.
II. drž. gimn. (Bpl.)

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna številka 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 2.50 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

PAVEL FLERÉ:

Šolske oblasti.

(Narodna Prosveta št. 60.)

Dejstvo, da se je delitev naše države v upravopolitične oblasti že izvršila in izročilo tudi šolsko upravo v posameznih oblastih v roke velikim županom, bi kazalo sicer na to, da je odveč še danes govoriti o posebnih šolskih oblastih.

Ako to ipak storimo na tem mestu, je zato, ker hočemo opozoriti na načelno stališče, ki ga v tem vprašanju zavzema slovensko učiteljstvo, ter v kratkih potezah očrtati razloge, ki ga silijo k takemu stališču. Zakaj njegovo načelo je baš iz teh razlogov sposobno, da ga prihvati i ostalo učiteljstvo UJU, ali da o njem vsaj razmišlja, razpravlja in izjavlja svoje mišljenja.

Prvo, kar je treba poudariti, je, da slovensko učiteljstvo, organizirano v UJU, nikakor ni orientirano v pravcu kakega plemenskega separatizma, marveč se zvesto šteje med pripadnike državnega in narodnega edinstva. A baš to učiteljstvo se izjavlja za nedeljeno Slovenijo v šolsko upravno oziru. Pri tem ga vodijo 1. kulturne potrebe slovenskega šolstva, 2. administrativni vidiki, 3. zahteva po šolski avtonomiji.

Kulturne potrebe.

Kulturne potrebe slovenskega šolstva moramo smatrati istovetnim z obče narodnimi kulturnimi potrebami. Slovenski del našega troedinega naroda je bil pred ujedinjenjem upravno deljen na štiri avstrijske pokrajine: Koroško, Kranjsko, Štajersko in Primorsko, dočim so bili prekmurški Slovenci podložni Madjarom. Naravno, da se narod kulturno ni mogel dvigniti ob tej razcepljenosti, posebno še zato ne, ker so avstrofilski vladni eksponenti za vsakim kulturnim gibanjem iskali panslavizem in izdajstvo; priznati pa moramo, da je ravno kulturno narodno gibanje bilo tisto, ki je kopal grob svoji mačehi Avstriji. Posebno hud je bil nemški pritisk na Slovence, ki so bili odvisni od nemškega Cellova in Gradca, tedaj na Koroškem in Štajerskem; nekaj boljše se je godilo tistim, ki jih je upravljala Ljubljana, na Goriškem in Primorskem se je favoriziral italijanski življenjski škodo slovenskemu, dočim se pod trdo roko Madjarske v Prekmurju že obče ni moglo govoriti o narodnem življenju Slovencev. Šele po ujedinjenju se je Slovenija,

kolikor je je ostalo ponesrečni rapalski pogodbi v naši državi, zedinila v eno upravno celoto tudi v prosvetnem oziru, in takoj je bil videti mogočen kulturni razmah. Kar so naši očetje zasanjali še pod Napoleonom, za kar so se borili v letu 1848. in od tedaj naprej in naprej, smo dosegli Slovenci po udruženju: lastno popolno univerzo, tehniko v Ljubljani, slovenske srednje šole in docela slovenske osnovne šole, v katerih se je do tedaj širila nemščina, odnosno madjarščina ali italijanščina ter jeta aliona na mnogih krajih že grozila, da povsem izpodrine iz šol materinski jezik slovenski. Umevno je, da si malnarod, kakor smo Slovenci, more obdržati toliko kulturne dobrine, ako ostanejo te nedeljene in neokrnjene ohranjene vsemu narodu. Napačno bi bilo, gledati v tej konstataciji kako plemensko separatistično ozadje, zakaj reči je treba, da vsaka državno nacionalna šola — od osnovne pa do znanstvenega vseučilišča — služi in mora služiti nacionalno državni kulturni, a po občem pravcu kulture tudi obče-kulturni ideji.

Ta prvi moment, ki smo ga iznesli v prilogo avtonomnih šolskih oblasti, priznavamo, da ne prihaja toliko v poštev niti za srbski niti za hrvatski del našega troedinega naroda, zato je i Srbom i Hrvatom najtežje umljivo, a mu tudi najrajši podtikajo separatistično tendenco, ki pa je nima. Opozoriti bi si dovolil samo še na to, da je slovensko šolstvo istotako dete celokupnega slovenskega dela našega naroda, kakor je srbska šola dete celokupnega srbskega dela in hrvaška hrvaškega; rojeno v mukah, dvignjeno s trpljenjem in srčno krvjo. A to, kar čutimo do njega, je ljubezen in ne sentimentalnost, in s tega gledišča bi se bilo ozreti na ta naš razlog.

Administrativni oziri.

Lažje umljivo sta ostala dva razloga: administrativna in avtonomija (op. administrativna samouprava) šolstva, osobito poslednji, ker je to itak zahteva vsega učiteljstva v UJU.

Že v »Nar. Prosveti« samji smo se izrekli proti šolskemu administrativne-

mu centralizmu — dasi smo odkrito priznavali nujnost obče upravnega centralizma države. Šolska administracija je tako subtilna, bi se moglo reči, da ne prenaša najrazraziteje izvedenega centralizma, ako hočemo pustiti vplivati na obči razvoj šolstva različne kulturne in ekonomske prilike v naši državi. Administracija sama ni zmožna, da šolstvo dviga — dokaz, da imamo najvišji razmah pri šolstvu tako v didaktičnem, kakor pedagoškem oziru zaznamovati pri privatnih institutih, ki so najmanj vezani na občo administrativno. Centralna administracija je tudi preobložena z administrativnim poslom, da bi sama mogla dajati primereno in potrebno inicijativno za tak razvoj in razmah. Zato gre naša zahteva za tem, da se ustanove manjše odločujoče administrativne enote, ki bodo sposobne, da pregledajo kulturne potrebe in prilike svojega teritorija; v to pa so baš sposobni kulturni centri v državi; manj, ali celo nesposobni pa so centri, ki jih ima politična uprava, ki mora biti centralizirana, in jih potrebuje za svoje administrativne svrhe. Tem se granice lahko določajo celo z ravnilom in šestilom, prosvetni upravi pa jih morejo določiti le kulturni vidiki in narodnokulturne prilike. Primerov za resničnost te trditve pač ni treba navajati posebe, ker jo občuti v sebi vsak narodni vzgojitelj. Kar mora imeti vse naše šolstvo skupno, je: državno nacionalna vzgojna ideja; in šolskoupravna centrala je pozvana v to, da daje šoli baš ta pravec. To pa bo mogla le tedaj, ako je, rešena administrativnih sitnic, dalekovidna in širokogrudna dovolj, da pušča svobodno besedo kulturnim potrebam širom naše države.

Zahteva po šolski avtonomiji, t. j. administrativni samoupravi.

Že zgoraj smo opozorili na to, da je z itovo državno razdelitvijo na oblasti izročena šolska uprava v roke velikim županom. Brez ozira na to, da so in ostanejo veliki župani ponajveč partijski zaupniki — to vprašanje je iz šolskih vidikov za nas sekundarnega pomena, ker ne bomo nikdar dopustili, da se dnevna politika zanese v šolo — a že dejstvo, da veliki župani niso šolniki, nam diktira zahtevo, da je tudi ne smejo upravljati. Šolo naj ima v rokah učiteljev, učiteljev naj jo upravljajo, učiteljev naj jo vodi v pravcu njenega razmaha. Ta premisa nas logično vodi do zaključka po

zahtevi avtonomne šolske uprave. Slovensko učiteljstvo je stalno zahtevalo uvedbo učiteljskih komor (op. učiteljskih zbornic), ki naj odločajo v personalnih učiteljskih zadevah ter z odločujočimi državnimi faktorji in s starši skrbje za razvoj šolstva. Take korporacije pa je možno ustanoviti le pri avtonomni (op. administrativno samoupravni), decentralizirani šolski upravi, ako hočemo od njih resničnih koristi za šolo in za dobrobit narodov.

Za danes, ko smo napisali te vrstice predvsem za občo informacijo zahteve slovenskega učiteljstva in kot podnet v diskusijske svrhe, ne razpravljamo o zadevi podrobneje in iz vseh mogočih vidikov. Povdariti le hočemo, da zremo osvoboditev našega šolstva, ki je potrebna iz ozira na pravilno, neutesnjujočo, marveč vsestranski razvoj dovoljujočo državno nacionalno vzgojo, v tem, da se ustanove avtonomne (op. administrativno samoupravne) šolske oblasti, prosvetne direkcije (ali kakor naj se že imenujejo) s sedežem v kulturnih centrih v državi. Na čelu takih oblasti naj bo šolnik, ne birokrat, nego mož, ki pozna kulturne prilike in potrebe določenega teritorija; mož, ki je zavzet za razvoj šolstva in tudi sposoben, da more podpirati tak razvoj.

Opomba: Pod pojmom »administrativne samouprave« je smatrati le ločitev šolske uprave od politične državne uprave in nikakor ne kako teritorialno zakonodajno avtonomijo. Uredn.

Učiteljska omladina.

—uč Podporno društvo za učiteljski naraščaj v Ljubljani. Na pokrajinski skupščini UJU v Krškem se je obširno razpravljalo o tem vprašanju. Posebno pomanjkanje je na moškem naraščaju. Nujna potreba se je povdabila tudi, da bi bilo več dotoka naraščaja kmetskih staršev, kateri bi iz svojega obzorja poznali potrebe kmetskega prebivalstva. Najboljši tak naraščaj dajo lahko v prvi vrsti meščanske šole. Povdarjalo se je potrebo začasne ukinitve ženskih učiteljskih, posebno zasebnih in otvoritev paralelnih moških učiteljskih. Naraščaju pa je treba izboljšati tudi socialni položaj. V to svrhu se je vršil 7. avgusta 1924 v Ljubljani ustanovni občni zbor gorj imenovane društva, ki ima v prvi vrsti namen podpirati naraščaj glede stanovanja in hrane in tudi v drugih ozirih z materialno podporo. Društvo hoče zainteresirati tu-

LISTEK.

Zastopnik slovenskega osnovnošolskega učiteljstva v ministrstvu prosvete.

Dolgotrajna zahteva slovenskega osnovnošolskega učiteljstva, da dobi enega uradnika iz svojih vrst v ministrstvu prosvete, se je sedaj realizirala. S tem se je izpolnila naša zahteva, ki smo

jo stavili vsako leto na glavni skupščini UJU.

Tov. Pavel Fleré, ki je odšel te dni v Beograd, je eden naših najboljših delavcev, dober poznavalec naše šolske uprave in zakonodaje, spreten administrativni uradnik in poznavalec moderne pedagoške literature.

Služboval je kot šolnik najprej pri Sv. Marku niže Ptuja od 1. novembra 1903 do 31. avgusta 1906, nato pri Sv. Lovrencu v Slov. goricah do 31. marca 1907, odkoder je prišel k Sv. Štefanu nad Šmarjem in na to 1. aprila 1913 v Letuš v Savinjski dolini, odkoder je bil 19. marca 1919 imenovan za okrajnega šolskega nadzornika v Ptuj, katero mesto je opravljal do odhoda v Beograd.

Mnogo njegovih pedagoških spisov je izšlo med časom njegovega službovanja v »Popotniku«, našem znanstveno-pedagoškem listu, kateremu je postal pod Neratom sourednik in leta 1918, samostojni urednik. List urejuje z veliko vneto in spretnostjo še danes. Istočasno pa deluje tudi pri drugih pedagoških listih naše države, osobito »Učitelj« je prinesel že več njegovih prispevkov.

Ob prevratu je skupno s tov. Ganglom izdal »Načrt preustrojitve našega narodnega šolstva«, v katerem so programatične točke našega vzgojnega delovanja in prosvetne uprave. Na polju šolske uprave in zakonodaje je deloval že pred prevratom in je objavil v »Učiteljskem Tovarišu« posebno razpravo ob

priliki, ko je bil predložen avstrijskemu parlamentu načrt o preustrojitvi učiteljskih. Po prevratu je deloval na načrtu novega šolskega zakona, ki ga je sestavilo slovensko učiteljstvo ter je bil pozvan pozneje tudi v anketo Glavnega Prosvetnega Saveta v Beogradu, ki je redigirala dr. Radojevičev načrt šolskega zakona.

Med slovenskim učiteljstvom je organiziral pedagoške krožke ter objavil v »Popotniku« o tem poseben načrt. Kot načelnik kulturno-pedagoškega odseka Poverjeništva UJU v Ljubljani je tudi tu uveljavil svoj načrt in je kulturno gibanje zanesel v organizacijo ter jo s tem dvignil tudi notranje.

Na polju šolsko-pedagoške književnosti se je uveljavil ob prevratu z izdajo III. stopnje »Šolskega lista« za višje razrede osnovnih šol in je izdal pozneje »Peto čitanko za osnovne šole«, za višje razrede, v kateri je uveljavil moderni sistem sestave šolskih čitank.

Deloval pa je tudi zelo mnogo na literarnem polju. Najdemo ga v »Zvončku«, ter je izšlo izpod njegovega peresa tudi več samostojnih del, od katerih vzemajo prvo mesto: Izdaja slovenskih klasikov, t. s.; Izbrani spisi za mladino: 1. Fran Erjavec; 2. Fran Levstik; 3. Matija Valjavec; 4. Josip Stritar; 5. Simon Jenko; 6. A. M. Slomšek. Dalje so izšli njegovi mladinski spisi: »Babica pripoveduje« in nazadnje »Slike iz živalstva«.

Vsa omenjena dela so izšla v založbi »Učiteljske tiskarne«.

Pavel Fleré je tudi odbornik Slovenske Šolske Matice in prvi član Hrvatskega Pedagoškega Književnega Zbora v Zagrebu. Za zasluge na prosvetnem in organizacijskem polju je bil ob priliki prvega kongresa UJU odlikovan z redom Sv. Save IV. razreda.

25 letnica javnega dela g. Josipa Škaviča, poverjenika UJU v Zagrebu.

Letos praznuje pov. g. Josip Škavič v Zagrebu 25letnico svojega javnega pedagoškega in literarnega delovanja. Ob tej priliki mu je v dneh pokrajinske skupščine priredilo učiteljstvo, pov. UJU, Zagreb, slavnostno zborovanje, mu je k jubileju čestitalo in mu s primernim darilom izkazalo svojo naklonjenost. Gosp. Josip Škavič je danes voditelj hrvaškega v UJU udruženega učiteljstva in veren naslednik našega prvaka Davorina Trstenjaka. Na skupščini sta bila navzoča tudi predsednik UJU tov. Milutin Stanković iz Beograda in poverjenik UJU iz Ljubljane tov. Luka Jelenc.

Med mlajšimi funkcionarji »Hrv. pedagoško-književnega zbora« deluje tudi Josip Škavič. Rojen je 14. februarja 1881 v Sisku, kjer je obiskoval osnovno in meščansko šolo, učiteljske je dovršil l. 1899. v Zagrebu. 1. novembra 1899 je nastopil prvo učiteljsko službo v Otrovancu, a nato je služboval na Otoku na Dobri (Po-

di inteligenco, da se bo zanimala za to važno vprašanje. Ustanovitev tega društva moramo najtopleje pozdravljati, posebej pa še, ker se je s tem delno razglazirala ena točka iz naših resolucij, ki jih je sprejela letošnja pokrajinska skupščina v Krškem. Želimo le, da bi se čimprej ustanovilo enako društvo tudi v Mariboru, da s tem pokažemo pot okrajnim učiteljskim društvom na sedežih učiteljskih po vsej državi.

— **Vpis v prvi letnik učiteljskega.** U »Službenim Novinam« od 22. jula t. g. br. 165 objavljeni su upisi učenika-ca za idući šk. god. u I. razr. učiteljskih škola, i to: u mušku učitelj. školu u Jagodini 40 učenika, rok prijave 1. septembra; u žensku učitelj. školu u Kragujevcu 80 učenika, rok 6. septembra i mešov. učiteljsku školu u Skoplju, 30 učenika in 30 učenica, rok 10. i 11. septembra. — **N. P.**

— **uč V ljubljansko drž. žensko učiteljsko sprejete gojenke.** Ker ne more ravnateljstvo na vse strani pismeno obveščati, ustrezno gotovo roditeljem po deželi, ako priobčimo imenik gojenk, ki so sprejete v I. letnik. Sprejete so: Amon Viktorija, Bezeljak Vida, Brenk Marija, Bučar Nikolaja, Erker Berta, Gale Ana, Golob Frančiška, Iskra Marija, Janežič Vera, Jenko Mihaela, Jordan Danica, Kalan Vera, Kocjan Angela, Koderman Milena, Krušič Hilda, Levičar Marija, Matzele Marija, Merhar Marija, Merhar Srečka, Mlakar Nada, Muc Božana, Pavletič Irena, Pizzulin Ana, Pott Ana, Potokar Rafaela, Punčuh Julija, Rihar Rozalija, Rožman Frančiška, Seljak Leopoldina, Stenovc Marija, Svetina Fran., Šegula Iv., Šetinc Dan., Švigelj Marija, Tavčar Vlasta, Torelli Ana, Traven Ivana, Volavšek Deva, Uršič Marija in Zupančič Natalija. — Odklonjene učenke dobe svoje dokumente pri šolskem slugi.

Neodrešena domovina in obmejno šolstvo.

— **r Grehli in izdajstvo nad jugoslovenskim nacionalizmom.** Medtem ko se naši neodrešeni bratje v Italiji bore za svoje nacionalne pravice in Nemci v Avstriji ne daju Slovencem niti ene slovenske šole, daje naša vlada Nemcem pri nas sledeće koncesije, ki jih Nemci zahtevajo: 1. Cerkevno-šolsko avtonomiju, glasom katere lahko ustanavljajo konfesionalne ljudske in srednje šole pod upravo posebnega cerkvenega sveta. Te šole naj vzdržuje država, 2. Nemci zahtevaju nemško občinsko upravo in uradni jezik, kjer so v većini; 3. nemški jezik na sodiščih; 4. uoštevanje Nemcev pri razdelitvi zemlje; 5. podpiranje nemških gospodarskih podjetij; 6. načelniško mesto v prosvetnem ali verskemu ministarstvu; 7. službovanje nemških rekrutov v kulturnih krajih države. — O tem pišejo srbski listi sledeće: Veći deo ovih zahteva ušao je u sporazum između vlade i Nemaca. Glavni odbor nemačke stranke odobrio je dosadašnji rad svoje stranke i ovlastio klub da pomaže vladu dotle dok ta vlada daje garancije da će izilaziti na susret zahtevima nemačke stranke. — Glavni odbor stranke je sprejel v Zemunu sledeće re-

soluciju: »Glavni odbor nemačke stranke odaje poslaničkom klubu, a osobito njegovom predsedniku dr. Kraifu svoje priznanje i hvalu za držanje u poslednje vreme i izražava im potpuno poverenje. Glavni odbor prima sa zadovoljstvom na znanje da je nova vlada voljna da primeni načela pravde i ravnopravnosti u punoj meri i prema nacionalnim manjinama i nada se da poslanički klub neće propustiti da radi na ispunjenju minimalnih zahteva stranačkog programa. Glavni odbor pozdravlja nastojanja poslaničkog kluba da stvori dobre i pouzdane odnose sa svima strankama u državi, kako bi se na taj način doprinelo stvaranju preduslova za prijateljsko sporazumevanje i zblizjenje svih naroda naše države i za konačno konsolidovanje zajedničke nam otadžbine.« — Zalostna nam majka, da pride do takih koncesij.

— **r Škandalozne razmere pri ustmenih izpitih slov. učiteljskih u Tolminu.** »Novice« pišejo, da so morali vsi oni dijaki in dijakinje, ki končajo letos učiteljske k ustmenim izpitom v Videm (Udine). Poročilom o ravnanju dotične izpraševalne komisije z našimi dijaki v Vidmu skoro ne moremo verjeti. Predvsem velja Tolminsko učiteljske za slovensko. V resnici so se tudi nekateri predmeti, kakor: prirodopis, fizika, računstvo in dr. poučevali v slovensčini. Samoobsebi umevno tedaj — kdor ima količjak soli v glavi bo to razumel — da ne more dijak biti izprašan iz teh predmetov v drugem jeziku, kakor v tistem, v katerem se jih je učil, ker mu v drugem jeziku manjkajo tehnički izrazi. Videmski profesorji pri izpraševalni komisiji bi kot pedagogi morali to vedeti! Toda kaj še! Komisija je bila sestavljena iz italijanskih profesorjev. Vsi predmeti so se izpraševali izključno v italijansčini. Tu pa tam bi moral nastopati kot tolmač nek g. Paušič, profesor videmske realke. Ta je bil edini, ki bi lahko kaj pomagal našim dijakom, edini ki bi jim moral biti v tem mučnem položaju v tolažbo in pogum, a se je obnašal tako, da se je naših dijakov upravičeno polastil obup! Celu ravnatelj tolminskega učiteljskega, g. Calvi, je obsojal te kričeće razmere! Se razume, saj ni to njemu in zavodu v nikako čast! Izid te res čudne skušnje bodo maturanti izvedeli komaj čez en mesec. Vključno temu pa mora vsak, ki reflektira na učiteljsko mesto, predložiti prošnju do 31. julija! Kakšno spričevalo pa naj prosilec predloži?! Ko smo slišali o teh škandaloznih razmerah, smo le obžalovali, da se niso naši dijaki dvignili in odšli. Upamo kljub temu, da bo ta slavna skušnja razveljavljena ter da bo g. ravnatelj Calvi in ves učiteljski zbor tolminskega učiteljskega, ki je pri tem tudi prizadet, zahteval, da se dijaki podvržejo drugi, za to sposobni slovenski komisiji!

— **„Mi ne maramo onih, ki pristopijo v našo organizaciju zavoljo tega, da bi dobili kako boljše mesto, pa tudi tistih ne, ki izstopijo iz organizacije, če mesta ne dobe.“** — **načela naj veljajo.** — **Iz govora pov. Luke Jelenca na IV. pokr. skup. v Krškem, 8. jul. 1924.**

povo selo) in Hreljimu v hrvatskem Primorju. V septembru 1. 1908. je bil premeščen v Zagreb na osnovno šolo na Pantovčaku. S tem imenovanjem se mu je nudila prilika za pedagoško-književno delovanje, kakor tudi za delovanje v učiteljski organizaciji. Meseca novembra 1912 je bil imenovan za vadniškega učitelja na hrv. moškem učiteljsku v Zagrebu. V vojni dobi je moral tudi on pod orožje, po povratku je bil pridelen kr. deželni vlad. oddelku za prosveto in vere, kot poročevalec za osnovno-šolsko upravo. Pravo mesto z ozirom na njegovo delovanje je dobil, ko je bil imenovan za glavnega učitelja na kr. učiteljsku v Zagrebu in to za pedagogiko in metodiko. Meseca maja 1922 je dobil naslov profesorja.

Škavicevo pedagoško-književno delovanje začenja 1. 1902., ko je začel pisati v »Napredak«, a ko je stopil o priliki svojega prihoda 1. 1908. v Zagreb, ni samo vršil vseh tehničnih poslov te naučne-pedagoške smotre, nego je pisal tudi razne pedagoške in metodične članke. Od 1. 1919. je sodelovanjem sorednikov odgovorni urednik smotre, v kateri tudi nadalje priobčuje svoje pedagoške in metodične članke. Pisal je tudi za list »Hrvatski učiteljski dom«, ki je izhajal kot priloga »Napredku«. V tem listu je poročal o delovanju »Hrvatskega pedagoško-književnega zbora«, ki mu je od 1. 1909. tajnik in o delovanju »Saveza hrv. učiteljskih društev«, ki mu je bil istotako tajnik. Na glavnih skupščinah in sestankih »Hrv. pedagoško-književnega zbora«

je imel več predavanj. Tudi je bil urednik »Smilja«. »Hrvatski pedagoško-književni zbor« ga je imenoval 1. 1906. za dopisnega in 1. 1908. za pravega člana.

Od 1. 1910. je bil tajnik, a od 1. 1919. do 1921. podpredsednik »Saveza hrv. učiteljskih društava«. L. 1922. je pristal na osnivanje »Udruženja Jugoslovenskog Učiteljstva« in je postal poverjenik poverjenišva tega udruženja v Zagrebu.

Poznavajoč njegovo jako voljo in veliko strokovno sposobnost, se moremo po pravici nadejati, da bo i nadalje delal za napredek »Zbora« in učiteljstva.

(Po hrv. pedagog.-književnem zborniku.)

Jubilarnu g. poverjeniku J. Škaviću iskreno čestitamo k 25letnici in mu želimo ućakati zlatega jubileja javnega dela v sedanjem njegovem pravcu — ki naj bo združen s popolno zmago njegove idejne smeri!

Dubrovnik i Dubrovčani.

Bjegunci iz razorenoga Epidavra (sada Cavtata) i Salone (sada Solina kod Splita) u 7. vijeku potražiše sebi utočišta na ostrvima i hridinama na podnožju brda srda.

More im bje polje, dubrava šuma, gole ljuti — temelji, suho građene zidine — zaštita.

Tu im se približi Slavenski element, s kojim se udruže i utvrde svoj »grad« još jaćim zidinama i umnožiše zgradama i kulama, te to svoje ognjište

Splošne vesti.

— **Detaljni program Glavne Skupštine Udruženja Jugoslovenskog Učiteljstva u Dubrovniku 24., 25. i 26. avgusta 1924. godine.** Svaki posetilac učiteljske skupštine, koji je svoj dolazak prijavio, dobija pri dolasku u Gruž svoju legitimaciju sa naznakom stana i svim drugim obaveštajima. U dane 22., 23. i 24. avgusta na željezničkoj stanici u Gružu postojaće kancelarija Odbora za doćek kojoj se imaju prijaviti svi posetioci. Raspored za 24., 25. i 26. avgust, 24. avg. (nedelja): 1. Sednica Glavnog Odbora UJU u 8 časova pre podne u dvorani Kazališta. Dnevni red: 1. Izveštaj Izvršnog Odbora; 2. Predlozi namenjeni Skupštini; 3. Sporazum o radu konferencije delegata Glavne Skupštine. II. Konferencija Glavnog Odbora i delegata učiteljskih društava u 5 časova po podne u dvorani Kazališta. Dnevni red: 1. Otvaranje konferencije i prijem i overavanje punomoćija u smislu čl. 15. i 17. Poslovnika; 2. Podela na sekcije, koje će uzeti u pretres teme koje su stavljene na dnevni red Skupštine; 3. Sporazum o najvažnijim učiteljskim zahtevima koje treba uneti u rezoluciju Skupštine. — Istoga ovog dana u 10½ čas., pre podne posle sednice Glavnog Odbora, skup sviju učesnika Skupštine na Pilama (Brsalje) pred gradskim vratima, a odatle polazak glavnog gradskom ulicom, pozdravi i govori uz polaganje venaca na Gundulićev spomenik i spomen ploču poginulih za oslobođenje. Posle ovoga biće razgledanja grada i bliže okolice, odnosno izleti parobrodima u okolicu Dubrovnika. U 8½ časova uveće drugarsko večer na Brsaljama. 25. avgusta (ponedeljnik): III. Četvrtina Glavna Skupština UJU u 8 časova pre podne u dvorani Kazališta. Dnevni red: 1. Otvaranje Skupštine; 2. Izbor potrebnih odbora i sekretara; 3. Izveštaj o radu Glavnog i Nadzornog Odbora i davanje razrešnice Upravi za rad i račune u prošloj godini; 4. Proračun (budžet) Udruženja za 1924.—5. godinu; 5. Osnovna načela za novi nastavni plan i program osnovnih škola naše Kraljevine s obzirom na detaljni program iz narodne istorije Srba, Hrvata i Slovenaca, — referent g. Jovan Milojević, učitelj iz Zagreba; 6. Religiska nastava u osnovnoj školi, — referent g. Josip Škavić, profesor Učiteljske škole iz Zagreba. — I ovoga dana, za sve koji žele, biće mogućnosti za izlete u okolinu Dubrovnika, a pored toga i pregled izložbe narodnih vezova. 26. avgusta (utorak): 7. Nadzor i nadzornici u osnovnim školama, — referent g. Ljudevit Potočnik, upravitelj u Štoru u Sloveniji; 8. Izbor 2 zamenika Glavnog Odbora za Beograd; 9. Pitanja i predlozi. — Izleti u Kotor i Boku biće objavljeni na dan ranije u samom Dubrovniku. — **Napomene:** 1. Kao što je već pomenuto, u Dubrovniku je obrazovan Odbor za doćek posetilaca učiteljske skupštine. Odborska kancelarija se nalazi u ulici Pucićevoj br. 373. Srpska Škola na prvom spratu. Ona radi trajno u sve dane skupštine. Svi posetioci, koji stignu u Dubrovnik pre 22. avgusta, neka se obrate odborskoj kancelariji, gde će dobiti uput i sva obaveštenja. U dane 22., 23. i 24. avgusta odborska će kancelarija, kao što je kazano, raditi na željezničkoj stanici u Gružu. 2. Na kolodvoru (stanici) biće na vidnom mestu tablica svakog povereništva, pa će se pose-

tioci prvo tu obratiti i tu će dobiti svaki svoju legitimaciju sa naznakom stana i svega ostalog. Po tom će se posetioci sabrati u grupe prema oznakama prenoćišta. 3. Svaki posetilac dobiće po jednu znaćku, a isto tako i svi članovi Odbora za doćek imaće znakove na levoj ruci: centralni odbor jugoslovenske boje, odsek za stanove plave boje, odsek za ishranu bele boje i odsek za red crvene boje. 4. Pošto je Ministarstvo Vojno odgovorilo, da ne može staviti na raspoloženje 1000 kom. ćebadi, preporučuje se učesnicima da sobom ponesu po jedno ćebe i jastuk.

— **Glavna skupščina u Dubrovniku.** V nastopnem navajamo sledeće podatke: 1. Izkaz udeleženecv smo zaključili in ga odposlali pripravljalnemu odboru u Dubrovnik.

2. Kakor je razvidno iz prijav, potuje na skupščino velika većina udeleženecv čez Sušak po morju. Dobro bi bilo, ako se malo porazdelimo (deloma čez Sušak in čez Brod-Sarajevo), kajti opozarjamo že sedaj, da na parniku ne bo dovoljnoga števila kabin za prenoćišče na razpolago. Doslej se je prijavilo okoli 140 oseb. Pripominjamo, da je dovoljna četrtinska voznina v vsako smer, po kopnem in po morju, tako za potovanje tja kakor za povratek.

3. Za potovanje iz Ljubljane-Karlovca bomo skušali oskrbeti posebne vagonc. Za nadaljnji pot in za povratek, ki je poljuben, ne moremo glede posebnih vagonov ničesar storiti. Tudi ne kaže v tem oziru imeti nobenih separatističnih želja, saj je celo poučno ter interesantno voziti se porazdeljeno na razne vozove, kjer se lahko proučava milje in običaje naroda.

4. Vodstvo organizacije in vsi udeleženeci, ki potujejo z njim, se odpreljejo iz Ljubljane v četrtek 21. t. m. ob 6. uri zjutraj. Prihod v Karlovac 11.53. Odhod iz Karlovca 12.33. Prihod na Sušak 19.12.

Vse one, ki potujejo iz Ljubljane, opozarjamo, da si kupijo vozni listek že dan poprej, da ne bo zjutraj prevelikega navala pri blagajni. Olajšajo tudi delo sebi in blagajni, ako kupijo 4 skupno eno celo vozovnico, ozir. 2 eno polovično. Zunanje člane opozarjamo, da imajo pravico četrtinske voznine že od svoje odhodne postaje, in sicer od 20. avgusta nadalje.

Predsedniki okrajnih društev, ki še niso zahtevali pri poverjeništvu »uverenje« za četrtinsko voznino, naj storijo takoj. Poverjeništvu jih dostavi tudi posameznikom, ako pošljejo frankirano kuverto z naslovom.

5. Obrnili smo se na Jadransko plovitbo na Sušak radi pomorske vožnje, odkoder smo dobili obvestilo, da odplove parnik s Sušaka v četrtek 21. t. m. ob 8. uri zvečer. Parnik dospe v petek zjutraj ob 6. uri v Šibenik kjer stoji 1 uro, ob 13. uri dospemo v Split, kjer stoji parnik do 18. ure, dovolj časa, da si vsaj površno ogledamo mesto. Tozadevno smo se obrnili na poverjeništvu Split. V soboto zjutraj ob šestih smo v Gružu, luki Dubrovnika.

6. Na povratku iz Gruža čez Mostar-Sarajevo-Brod bo železniška proga gotovo več ali manj razbremenjena, ker se bodo udeleženeci vraćali z raznimi vlakli. Priporočamo obisk Mostara, Sarajeva

če se u stranu — postaju apatićni. Čim pak avstrijski orao sjede na njihov teritorij, svoje nade položiše u grob.

Narodnim oslobođenjem i ukrsnućem sadanje nove države povratu Dubrovniku slobodu širokih granica, ostvarila se je želja njegovih pjesnika Gundulića i drugova, oživotvorila se je nacionalna ideja njegovih Velikana, koji su u svome Slovinstvu udarili naciji sadanje granice.

Ėto drugih leta Dubrovnik je bio u zaboravi; Zagreb ga iz sna probudi, slobodni Beograd ožari, a plavi Jadran otvori širok horizont. U zagrljaju tih triju komponenata rezultanta je bila, da je Dubrovnik jednako volio sva plemena, sva imena; za to bilo koji podvig za slobodu Slovinstva našao je odjek u Dubrovniku.

Sticajem prilika — u dugogodišnjem životu — Dubrovćani su u našoj naciji posebno izradeni tip, koji se odlikuje pitomom Hercegovaćkom ćudi. Izradivao ga je — preko pomorstva — hrvatski element, preko trgovine i bližeg doticaja — srpski element, preko literature — romanski, preko revnovanja — vjerski, preko »skladnosti« — uzgojni element, a preko patriotizma — zaljubio je gospodar slugu, sluga gospodara, zbog toga su jednaki i gradanin i seljak, i bogat i siromah, koji u svome miru i tišini nalaze najveće radosti.

Ta familjarna crta prirodena je samo Dubrovniku i Dubrovćanima, te je i »faktič« »skladan«.

M. Kusijanović.
(Po »Nar. Prosv.«)